

цих сфер представляють об'єкти державної власності, діяльність яких фінансується з державного бюджету.

Захист економічної безпеки та економічної незалежності завжди був виключною прерогативою держави внаслідок її особливої ролі виразника суспільних інтересів.

Висновок. Державна власність у взаємодії з іншими формами власності є необхідним елементом економіки України. В умовах економічних перетворень державна власність повинна стати ініціатором проведення інноваційно-структурної перебудови економіки, інструментом цільового впровадження і поширення інновацій, акумулятором і рушієм економічного потенціалу великих підприємств, фундаментальної науки і освіти, бар'єром для зовнішніх негативних економічних впливів (криз, економічної залежності). Визначальною є також соціальна роль державної власності як засобу та матеріальної основи впливу на динаміку рівня та якості життя населення.

*Седляр М. О.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова (м. Київ)*

ВИБІР ОРІЄНТИРУ СТРАТЕГІЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

В останній час багато уваги приділяється різним типам модернізації, як стратегічним напрямкам, які здатні якісно трансформувати економіку держави. І чомусь основну увагу зосереджують на навздогінній стратегії, "...оскільки вона має орієнтир – країну-конкурента, точніше – країну-зразок" [4, с. 5]. Дійсно, і ми не можемо з цим не погодитися, що модель модернізаційної стратегії являється значним мобілізуючим фактором, який здатен змінити всі аспекти суспільного життя. Однак орієнтація на навздогінну стратегію містить у собі серйозні ризики та небезпеки національного масштабу, що здатні нанести Україні більше негативних наслідків, ніж позитиву.

Не потрібно бути математичним генієм, аби вирахувати, що для України, щоб подвоїти власний ВВП при щорічному його зростанні навіть на 10% (а індустріальна економіка вищі темпи зростання упродовж тривалого часу показувати не може), буде затрачено чверть століття. Для того, щоб досягти половини рівня ВВП на одну особу провідних країн-членів ЄС, нашій державі необхідно півстоліття [2, с. 143]. Це говорить про те, що використання та орієнтація на навздогінну модель прирікає Україну залишатися на периферії цивілізаційного поступу, аутсайдером цивілізаційного та соціального розвитку.

Отже, на нашу думку, стратегія випереджаючої модернізації – це єдиноможливий варіант, сценарій стрибкоподібного розвитку України, який здатен сформувати в державі інноваційну модель поступу. Опоненти такої позиції вказують, що “перш, ніж когось випередити, його необхідно наздогнати. Потім ставиться нова мета, і т.д., тобто система в динаміці весь час намагається досягти певної нормативної моделі, обраної нею за взірець” [4, с. 5]. Однак це більше схоже не на модернізацію, а макроекономічну емуляцію – активне та позитивне зусилля, що орієнтоване на повторення економічного тріумфу (успіху) іншої держави. В той час, як деякі зарубіжні дослідники трактують термін “емуляція” як спробу зрівнятися з іншими чи перевершити їх в якомусь досягненні або якійсь якості [5, с. 46].

Реалізація стратегії навздогінної модернізації основана на “психології ксерокса”, яка заважає самоідентифікації держави та самовільному вибору шляхів подальшого розвитку. В таких умовах сліпе копіювання інститутів та досвіду інших країн може призвести до неприживання чужорідних елементів, та відповідно їх неефективної функціональності, оскільки не відповідатимуть особливим ідентифікаційним характеристикам економічного, соціального, політичного, культурного та ін. стану українського суспільства. Таке “донорство” та “переливання крові” спостерігається протягом всього періоду незалежності України, коли в державі намагалися привити західні моделі розвитку (МВФ, США, ЄС), однак жодних позитивних зрушень вони не принесли.

Країни, які хочуть досягнути нових якостей економічного розвитку можуть здійснювати трансформаційні процеси у відповідності із логікою лінійного підходу, який відображає принципи навздогінної модернізації, тобто дублювання досвіду країн-зразків. Разом з тим, і можлива практика використання нелінійного підходу, який базується на теорії складних систем, згідно з якою трансформаційним процесам властиво нерівноважний стан, наявність безлічі альтернатив розвитку, можливості переходу економічної системи з одного динамічного режиму розвитку до другого, з одного рівня на інший (більш високий) [1, с. 64]. Ці механізми відображає стратегія випереджаючої модернізації.

Чому необхідно відмовитися від ідеї навздогінної модернізації? Наслідкування та дублювання досягнень інших держав спрацьовує вкрай рідко, і особливо в тому випадку, якщо говорити про країну із застарілою (як морально, так і фізично) промисловою базою. Немає жодної в світі країни, у яких комплекс культурних, природних, і що надважливо, політико-економічних умов однієї країни були б ідентичними умовам іншої. Тому, кожна держава, що претендує на самоідентичність, перспективу саморозвитку та висхідного цивілізаційного поступу, зобов’язана мати в умовах глобалізації власну унікальну (повторюся – не дублюючу та емулюючу) стратегію розвитку.

Використання стратегії навздогінної модернізації не тільки не сприятиме переходу до інноваційної моделі розвитку, але й надалі залишатиме вітчизняну

економіку у законсервованому вигляді, ані на крок не наблизивши її до країн лідерів. Можна слідувати прикладам та стратегічним діям, заходам країн-лідерів, розробляти стратегічні плани розвитку. Однак вкінці виявиться, що досягнувши (причому успішно) намічених орієнтирів, країни, що були взяті за зразок, пішли у зовсім іншому напрямку, про який ніхто навіть не здогадувався. І країна залишиться на тій же відстані від країн лідерів. Тому, як бачимо, використання стратегії навздогінної модернізації не здатна задовольнити потребу у випереджальному розвитку держави, і приречена на провал.

“Випереджати” майже ніколи не визначається “рухатися тим же шляхом”, що і країни-зразки (лідери), однак обов’язково під ним розуміється “рухатися кращим шляхом”, що співзвучне із вимогою руху у власному напрямку. Вибір стратегії навздогінної модернізації означає втрату Україною не тільки власних міжнародних позицій у глобалізованому світі, відмову від вибору власних орієнтирів розвитку. Недоліком даної стратегії являється не тільки те, що обраний орієнтир, “донорський” модель-зразок може бути чужорідним для реципієнта, але й обираючи такий шлях держава втрачає можливість об’єктивної оцінки і коригування темпів та якості критичних точок розвитку, оскільки такий шлях є несамодостанім та насадженим ззовні. Він більше зорієнтований на спробу забезпечити собі високий рівень конкурентоспроможності у тих сферах та галузях (тобто наздогнати), які уже розвинені та цілком повноцінно функціонують у країнах-зразках. При цьому чомусь не враховується, що ми не володіємо конкурентними перевагами у порівнянні з ними. І тому, щоб їх наздогнати, нам необхідно розвинути у собі ці потенції і потім нарощувати власні конкурентні переваги у геометричній прогресії, чого не може бути в принципі.

Стратегія випереджаючої модернізації робить акцент на розвитку тих галузей та секторів економіки, кластерів, у яких ми маємо однакові стартові можливості, або навіть фору. Наприклад, перевагу ми маємо у сформованому макроекономічному кластері, що пов’язаний із освоєнням та виробництвом космічних технологій. Успадкувавши від СРСР до 40% всього потенціалу у давній сфері, Україна і надалі продовжує дослідження у сфері ракетобудування, виробництва супутників, системи космічного управління тощо, володіючи фактично повним циклом виробництва ракетно-космічної продукції. У світі налічується менше десяти країн, що володіють, як і ми, такими ж інноваційними технологіями та можливостями [2, с. 148].

А як же щодо сфер, у яких Україна має рівні стартові можливості з іншими країнами? Вони закладені у тих напрямках, де ще ніхто не має вагомих напрацювань. І розраховувати на випередження інших можливо тоді, коли усвідомлення необхідності здійснювати технологічний прорив на визначених напрямках ще не стало всезагальним. Тому стратегія випереджаючої модернізації – це той вектор, який необхідно дотримуватися, якщо Україна бажає вийти зі стану перманентної кризи та перейти до інноваційної моделі розвитку, і, відповідно, економіки знань.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Карпунина Е. С.* Модернизация государственной экономической политики как условие опережающей постиндустриальной модернизации хозяйственной системы России : дисс. ... доктора эконом. наук : 08.00.01. / ГОУВПО "Тамбовский государственный университет. – Тамбов, 2012. – 323 с.
2. *Ковальчук Т. Т.* Макроекономічні ризики: класифікаційні ознаки, способи виміру, шляхи мінімізації / Т. Т. Ковальчук, Н. П. Ковальчук. – К. : Знання, 2012. – 301 с. – (Сучасна економічна наука).
3. Лібералізм та модернізація (за матеріалами "круглого столу") // Економіка України. – 2011. – № 8. – С. 4-25.
4. *Онищенко В.* Модернізація як імператив розвитку України // Економіка України. – 2011. – № 7. – С. 4-14.
5. *Райтнерт С. Э.* Как богатые страны стали богатыми, и почему бедные страны остаются бедными : пер. с англ. / Эрик С. Райтнерт. – М. : Изд. дом ГУ ВШЭ, 2011. – С. 46.

Штундер І. О.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова (м. Київ)

ЗМІСТ ЕФЕКТИВНОЇ ЗАЙНЯТОСТІ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

За сучасних умов суспільного розвитку більшості країн світу важливим орієнтиром у відносинах зайнятості населення є досягнення високого ступеня її ефективності. Зайнятість населення, яка здійснюється відповідно до вимог інтенсивного типу відтворення та критеріїв економічної доцільності і соціальної результативності, зорієнтована на скорочення ручної, непрестижної, важкої праці є ефективною зайнятістю в економіці країни.

Ефективна зайнятість як економічна категорія, на нашу думку, являє собою легальну, суспільно-корисну діяльність з виробництва суспільного продукту, підкріплену економічним робочим місцем, яка приносить працівникам доход, що забезпечує гідні умови життя. Така зайнятість виключає існування формальних робочих місць, не передбачає утримання зайвих працівників з метою уникнення безробіття. Ефективна зайнятість пов'язана не лише з достатнім рівнем доходів населення, вона також передбачає високі показники здоров'я населення, зростання його освітньо-кваліфікаційного рівня, досвіду, знань, умінь та навичок, зростання продуктивності праці, ускладнення її змісту і характеру. Це свідчить про те, що така форма зайнятості населення висвітлює у великій мірі її якісні характеристики. Економічний зміст ефективної зайнятості відображується як у основних макроекономічних показниках, так і у конкретних показниках на рівні окремого підприємства. Соціальний зміст ефективної зайнятості полягає у істотному підвищенні стандартів життя та рівня загального добробуту працюючого населення.